

- vágáskorra (általában 10—30 évvel magasabb),
- az erdőfelújítás módjára, időtartamára,
- a végvágások nagyságára (10 hektáron belül),
- a gazdasági tevékenység időbeli és térbeli rendjére,
- a fahasználatok módjára, mértékére terjednek ki.

Ezekben az erdőkben a megtermelt faanyag hasznosításáról nem kell lemondanunk, az időbeli vagy mennyiségbeli eltéréseket a hozadékszabályozás során ki lehet egyenlíteni. A magasabb vágáskor miatt méretesebb, értékesebb faanyaghoz jut a gazdálkodó.

4. E kategóriába azok a — fatermesztés számára egyébként kedvező — védett erdők sorolhatók, amelyekben a különleges természeti értékek megóvása miatt gazdálkodás nem végzhető. Kiterjedésük csekély, nem éri el a védett erdők egy százalékát. Ide az őserdők, a bioszféra rezervátumok magterületein, veszélyeztetett növény- és állatfajok élőhelyein, fokozottan védett barlangok, valamint a víznyelők környékén lévő erdők tartoznak. Faanyaguk értéke messze elmarad rendkívüli természeti értékük mögött.

Természetvédelmi érdeink fenntartásában, kezelésében a jövő feladatai főként:

- a természeti értékek tudományos szintű feltárása és a védelmük érdekében szükséges kezelési módok meghatározása,
- a kezelés módjának tervezés során történő érvényesítése,
- az erdőgazdálkodók értékmegeóvó, fejlesztő gazdálkodása és annak ellenőrzése.

dr. Kovács Máttyás

MEGYEI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Ma Magyarországon a védetté nyilvánított természeti értékek országos és megyei jelentőségűek.

- *Országos jelentőségű* az a védett természeti terület, természeti érték, amelyet a természetvédelmi főhatóság nyilvánított védetté. A hazai értékek közül az országosak, különösen a Kárpát-medencére jellemző természeti értékeknek a világ természeti örökségeként történő megőrzését hivatottak szolgálni. Ebbe a kategóriába a természetes, természetközeli, országos és nemzetközi érdeklődésre számot tartó területek és értékek tartoznak. Ennek megfelelően nemzeti park, tájvédelmi körzet csak országos jelentőségű lehet.
- *Megyei (helyi) jelentőségű* természeti érték az a védett terület, vagy természeti érték, amelyet a megyei (fővárosi) tanács nyilvánított védetté. Ebbe a kategóriába a kisebb, egyedi, hazai szempontból kiemelkedő területek és értékek tartoznak. Így az igen kis területtel, vagy terület nélkül védett természeti emlékek csak megyei jelentőségűek lehetnek.

Az 1971-es minisztertanácsi rendelet értelmében az Országos Természetvédelmi Hivatal (OTvH) elnöke 1975-ben határozott a korábban védetté nyilvánított védett természeti értékek jelentőségének megállapításáról és meghatározta a megyei értékek körét. Akkor a megyei jelentőségű védett természeti értékek között egy növényfajt (szúrós csodabogyó, *Ruscus aculeatus*) és 2361 hektár területet tartottak nyilván. A megyei jelentőségű értékek körét legnagyobb számban egyes fák, csoportok, fasorok, parkok alkották, de voltak közöttük források, sziklaalakzatok, szigetek, láprétek, erdők is.

(Folytatását lásd a 126. oldalon)

elő kialakításában. Szükséges, hogy a védett fajokról, elsősorban a kis egyed-számú növényekről az előfordulási helyeket feltüntető *ponttérkép* is készüljön.

A fenti teendőkkel egyidejűleg kell feltárnunk azokat a kedvezőtlen hatásokat, veszélyforrásokat, amelyek az egyes védett területek növényvilágát veszélyeztetik és károsítják. A megfelelő szakemberek bevonásával pedig ki kell dolgozni azokat az irányelveket, intézkedési terveket és konkrét kezelési utasításokat, amelyek birtokában pontosan meghatározhatók és végre is hajthatók a természeti értékek — köztük a növények fennmaradása érdekében elvégzendő feladatok.

Erdők esetében az *erdőtervben* kell meghatározni és előírni azokat a kezelési feladatokat, amelyek a természetvédelmet szolgálják. Kívánatos, hogy a védett természeti értékeket, a ritka fajokat az erdőrészletlapokon is feltüntessék, lehetőleg pontos helymegjelöléssel, kiegészítve azzal, hogy az adott erdőrészletben az erdészeti tevékenységet (pl. fahasználatot) milyen feltételekkel lehet végezni. Épp ezért már az erdőtervezés idején kell meghatározni a védelmi feladatokat, hogy azok maradéktalanul beépülhessenek az erdőtervekbe.

Befejezésül csupán annyit: a védett természeti értékek — köztük ritka növényfajaink is — megóvása *széleskörű szakmai és társadalmi támogatás, segítség* nélkül elképzelhetetlen. Értékes növényvilágunk fennmaradásáért az erdész a maga szakterületén nagyon sokat tehet. Ehhez azonban

az eddiginél sokkal szorosabb és megértőbb együttműködésre van szükség az erdész és a természetvédő között.

Sánta Antal

(Folytatás a 112. oldalról)

Azóta sajnos ezen értékek egy része elpusztult (pl. bogáti vöröstölgyfasor, akaratyai Rákóczi-szilfa), más része beolvadt a később létrehozott tájvédelmi körzetekbe (pl. a Pilisi Tájvédelmi Körzetbe — a pilisszentkereszti Vaskapu-szikla, a Ciklámenes erdő, a Hármass-forrás; a Hajdúsági Tájvédelmi körzetbe a Halápi tölgyes), és országos jelentőségűvé vált (pl. a tátikai ősbükkös).

Jelenleg a megyei (helyi) jelentőségű természeti területek és természeti értékek száma 836, területük 386 77 hektár. Ennek 30%-a a mérete, idős kora, vagy a hozzá fűzött legenda miatt jelentős fa, 25%-a park, 8%-a erdő, 5%-a fásor. A fennmaradó 32% tartalmazza a növény- és állatélőhelyeket, tavakat, sziklákat, legelőket, réteket, forrásokat és egyéb védett értékeket összesen.

Fontosnak tartjuk ezért, hogy a megyei védelem a jövőben ne csak az egyes fákra, fásorokra, a megmaradt kastélyparkokra terjedjen ki, hanem elsősorban a természetvédelmi szempontból különös jelentőségű mocsarak, lápok, erdők, növény- és állatélőhelyek védetté nyilvánítására kerüljön sor. Ennek érdekében a megyei természetvédelmi hatóságnak a még fellelhető természeti értékeket fel kell tárni, számba kell venni és gondoskodni kell mielőbbi védetté nyilvánításukról.

A megyei természeti értékek hatékony megóvása érdekében a megyék környezetvédelmi titkárokat, természetvédelmi felügyelőket és természetvédelmi öröket foglalkoztatnak. A megyei értékek fokozott védelmére és fenntartására a megyei tanácsok a társadalmi szervezetekkel együttműködve társadalmi természetvédelmi szolgálatot szervezhetnek. Ezzel a lehetőséggel egyre több megye él is.

Csapóné Felleg Ágota